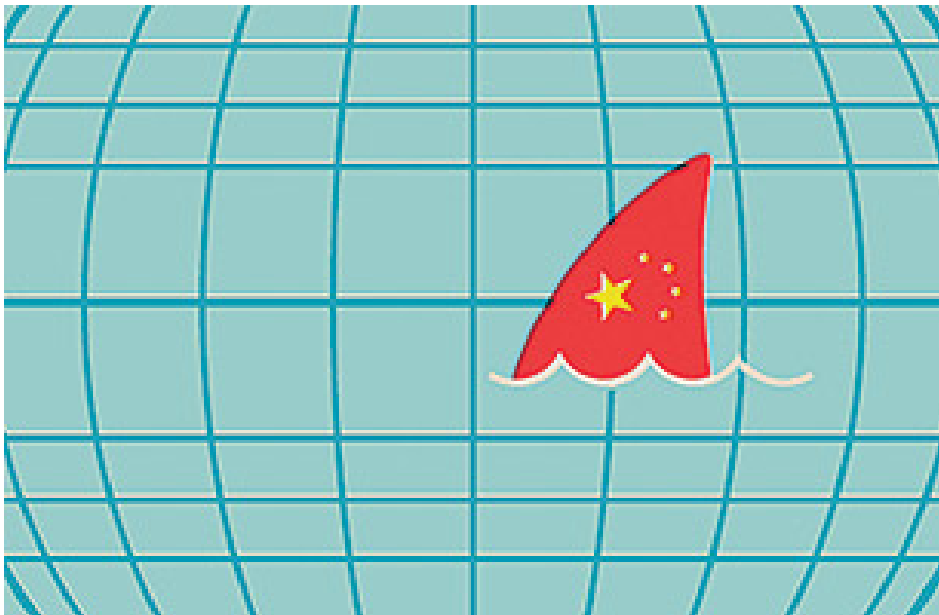

Trung Quốc là nước duy nhất phụ thuộc vào các yếu sách quá mức đối với các đảo đá không định quyền tài phán đối với các khu vực trên Biển Đông. Nước này đang đối mặt với viễn cảnh mất loát vụ kiện trên Biển Đông và Biển Hoa Đông.

Dự đoán là một công việc khó khăn – nhất là về tương lai. Lời nói của Niels Bohr đúng khi xét tới vụ kiện của Philippines chống lại nước Cộng hòa nhân dân Trung Hoa đối với những tranh chấp giữa hai nước trên Biển Đông. Vì vậy với cân nhắc thận trọng, bài phân tích này dự báo về các phán quyết tối thiểu có khả năng được Tòa trọng tài thường trực (PCA) đưa ra về tính có căn cứ của vụ kiện theo Phụ lục VII của Công ước Liên Hợp Quốc về Luật biển (UNCLOS). Quyết định của PCA trong giai đoạn tiến hành các thủ tục xét xử vào năm ngoài, thậm chí

thđng thđn minh bđch cđa pháp lý. Cách tiđp cđn này cho thđy trong giai đđođn xem xét giá trđ cđn cđ cđa vđ kiđn, tòa sđ mđt lđn nđa phđt lđ các yđu tđ chính trđ và chiđn lđđc và áp đđng hđc thuyđt pháp lý đđi vđi các thđc tđ trong vđ kiđn. Qua đđó, phán quyđt pháp lý sđ đđđc đđa ra trong bđi cđnh không bđ chi phđi bđi các yđu tđ thđđng khiđn các vđn đđ trên Biđn đđng trđ nên rđt phđc tđp – sđ chđnh lđch sđc mđnh giđa Philippines và Trung Quđc, hy vđng hđi nhđp Trung Quđc vào mđt trđt tđ tđ do và sđ kiđn quyđt cđa Trung Quđc trong viđc sđ đđng sđc mđnh kinh tđ và chính trđ đđ thay đđi cán cân chiđn lđđc theo hđđng có lđi cho mình.

Xem xét tđ các tiêu chuđn lâu đđi cđa luđt pháp quđc tđ và vđn bđn UNCLOS, các yđu sách trên biđn cđa Trung Quđc quyđt đđođn và rđi rđc đđn mđc chúng ta hđn trông đđi PCA đđa ra mđt “cú đđn chí tđ” đđi vđi các nđ lđc cđa Bđc Kinh nhđm tđo ra mđt sđ mđ hđ vđ pháp lý và đđo ngđđc luđt pháp hiđn hành. Quyđt đđnh phân xđ sđ có tính ràng buđc vđ mđt pháp lý đđi vđi Philippines và Trung Quđc, và tđ đđ đđm lđi nhđng chđ đđn cho các nđđc khác trong khu vđc. Do cđ hai nđđc đđu là thành viên cđa UNCLOS, mđi nđđc có trách nhiđm tuân thđ phán quyđt theo Phđn 15 liên quan tđi viđc giđi quyđt tranh chđp bđt buđc. Các nđđc khác sđ sđ đđng phán quyđt này đđ đđnh giá sđc mđnh cđa các yđu sách cđa chính hđ và thđch thđc các tuyên bđ đđi lđp, đđc biđt là cđa Trung Quđc. Quyđt đđnh thđng nhđt cđa tòa án vđ thđm quyđn xét xđ cho thđy các thành viên sđ cđ gđng đđt đđđc mđt thđa thuđn vđ giá trđ cđn cđ cđa vđ kiđn. Quá trình này có xu hđđng cđng cđ luđt pháp bđng cách tránh các quyđt đđnh không nhđt trí có thđ tđo ra các tranh cãi và làm giđm sđc mđnh trđng các ý kiđn cđa tòa. Và trong khi vđ kiđn sđ đđđc giđi quyđt vđ các vđn đđ kđ thuđt pháp lý, nó sđ tđo ra các hđ quđ vđ chiđn lđđc. Mđt thđt bđi dành cho Trung Quđc sđ khiđn nđđc này bđ cô lđp hđn nđa vđ ngođi giao và khuyđn khích các nđđc khác đđng lên chđng lđi Bđc Kinh.

PCA đđ đđng ý giđi quyđt ít nhđt 7 vđn đđ, chđ yđu liên quan tđi quyđn cđa mđt sđ thđc thđ trên Biđn đđng – đđ Vành Khđn, bãi Cđ Mđy, đđ Xu bi, đđ Gaven, đđ Tđ Nghđa, đđ Gđc Ma, đđ Châu Viên và đđ Chđ Thđp – cđng nhđ mđt sđ hođt đđng cđa Trung Quđc trong Vđng đđc quyđn kinh tđ (EEZ) cđa Philippines. PCA sđ làm theo các quy đđnh cđa UNCLOS và luđt quđc tđ hiđn hành và có thđ sđ hđn chđ các quyđn mà các thđc thđ có thđ tđo ra. Bđt cđ thđc thđ nào nđm trên mđc nđđc biđn khi thđy triđu lên cao có thđ hđđng các quyđn hay quyđn lãnh thđ, qua đđó tđo ra các quyđn vđ biđn theo các đđiđu khođn trong UNCLOS. Các quyđn nhđ vđy có thđ bao gđm mđt vđng lãnh hđi và vđng tiđp giáp đđi vđi các đđ, mđt vđng EEZ và thđm lđc đđa cho các đđo. Các bãi ngđm nđm chìm hoàn toàn đđđi nđđc và không tđo ra bđt cđ khu vđc biđn nào. Khi các bãi ngđm nđm gđn mđt biđn, chúng có thđ tđo ra các mđi nguy hiđm trong ngành hàng hđi đđđc gđi là “bãi cđn”, mà đđó có thđ có các bãi nđa chìm nđa nđi (low-tide elevations - LTE) hođc đđ. Các LTE nđm giđa đđi đđđng không có quyđn có lãnh hđi, vđng tiđp giáp hay EEZ.

Trong các tuyên bố của mình, Trung Quốc tin tưởng rằng các thđc thđ mà nđđc này chiđm đđng tđo ra mđt EEZ và thđm lđc đđa. Trong công hàm của Trung Quốc gửi Ủy ban Ranh giđi thđm lđc đđa của Liên Hđp Quđc vào nđm 2009, qua đđ giđi thiđu “đđđng 9 đđn” tđi cđng đđng quđc tđ, là mđt lđi đđp lđi trđđc các tuyên bố vđ thđm lđc đđa mđ rđng của Viđt Nam và Malaysia, cđng nhđ mđt lđi khđng đđnh vđ yêu sách chđ quyđn của Trung Quốc đđi vđi quđn đđo Trđng Sa. Tuy nhiên, PCA nhiđu khđ nđng sđ quyđt đđnh rđng khđng thđc thđ tranh chđp nào đđđc hđđng mđt EEZ hay thđm lđc đđa, và mđt sđ thđc thđ thđm chí khđng có quyđn hđđng vùng lãnh hđi. Phđn quyđt này sđ làm suy yđu nghiđm trđng lđp trđđng pháp lý và qua đđ cđ lđp trđđng chiđn lđđc của Trung Quốc, vì vđ mđt pháp lý nó sđ cđ lđp và coi các thđc thđ Trung Quốc chiđm đđng nđm bên trong EEZ của Philippines. Ngay cđ nđu các nđđc khác công nhđn yêu sách thiđu thuyđt phđc của Trung Quốc vđ quyđn lđch sđ đđi vđi các thđc thđ lãnh thđ thđc sđ, PCA sđ tđ chđi khđng cho Trung Quốc hđđng các quyđn lđi biđn mà yêu sách mđp mđ của nđđc này hàm ý. Tòa nhiđu khđ nđng sđ đđa ra phđn quyđt này đđ giđm bđt các yêu sách quá mđc tđ các thđc thđ đđo nhđm ngđn UNCLOS bđ phđđng hđi. Đđng thđi, PCA sđ buđc phđi bđo vđ tính bđt khđ xâm phđm của vùng EEZ của Philippines, mà bên trong đđ có mđt sđ thđc thđ đđng tranh chđp, do nđn tđng pháp lý của viđc thiđt lđp khu vđc này trong nhđng nđm 1970 là đđ đđm bđo các quyđn đđnh bđt cá sinh nhai cho các nđđc đđng phát triđn.

Cđn cđ vào viđc hiđn nay, PCA áp đđng luđt mđt cách đđn giđn và khách quan đđi vđi vđ kiđn, chúng ta có thđ tđ tin đđ đđoán rđng tòa sđ quyđt đđnh bđi cđn Scarborough, đđ Gđc Ma, đđ Châu Viên và đđ Chđ Thđp khđng tđo ra mđt vùng EEZ. Các thđc thđ này là nhđng đá khđng thđ duy trì đđi sđng con ngđđi và nhiđu nhđt chđ tđo ra mđt lãnh hđi 12 hđi lý. Bãi Scarborough bao gđm mđt lođt rđn đá ngđm, hình thành nên mđt đđi đá có chu vi 30 đđm đđđc bao quanh bđi mđt rđn san hô vòng. Bãi cđn này nđm đđ phía Tây Vđnh Subic bên trong EEZ của Philippines. Cho dù khđng có hođt đđng xây đđng nào diđn ra tđi bãi Scarborough, Trung Quốc đđ ngđn khđng cho các tàu đđnh cá của Philippines đi vào vđng biđn này. đđ Gđc Ma đđ đđđc xây đđng thành mđt đđo nhân tđo vđi diđn tích 109.000 m² và bao gđm bãi đđp trđc thđng, còn đđ Châu Viđn cđng đđđc xây đđng thành mđt hòn đđo có diđn tích 231.000 m² vđi bãi đđp trđc thđng. Trung Quốc đđ biđn đđ Chđ Thđp thành mđt hòn đđo khđng lđ có diđn tích 2,7 triđu m² vđi đđđng bđng dài 3.000 m và cđng nđđc sâu. Nhđng do tđt cđ nhđng thđc thđ này đđu có bđn chđt tđ nhiên là đá và khđng cho thđy có khđ nđng duy trì đđi sđng con ngđđi hay có đđi sđng kinh tđ riêng, PCA nhiđu khđ nđng sđ tuyên bố rđng chúng khđng phđi là đđo và vì vđy khđng đđ đđiđu kiđn đđ tđo ra mđt EEZ.

PCA cđng có thđ quyđt đđnh rđng đđ Chđ Thđp, đđ Xu bi, đđ Gaven, đđ Tđ Nghđa và

b ấi C ấ M ấy đ ấu là LTE, và các th ấc th ấ này không đ ấ đ ấu ki ớn đ ấc h ớng b ất k ấ khu v ấc bi ớn nào theo quy đ ớnh c ấa UNCLOS. PCA s ấ ph ất l ấ t ấm quan tr ớng chi ớn l ớc mà m ất s ấ th ấc th ấ này đ ấc hình thành trong nh ớng n ấm qua. Ch ớng h ớn, ấá Ch ấ Th ấp, n ấm cách đ ấo Palawan 129 h ấi lý, nh ớng cách đ ấo H ấi Nam t ấi 599 h ấi lý. Trung Qu ấc đ ấ đ ớnh hình l ấi LTE này thành m ất hòn đ ấo nhân t ấo kh ớng l ấ v ấi di ớn tích g ấn 5,6 tri ớu m². ấá Xu bi c ớng đ ấc xây đ ớng thành m ất đ ấo nhân t ấo có di ớn tích g ấn 4 tri ớu m², v ấi b ấi đ ấp tr ấc th ớng, b ớn tàu và nhi ớu kh ớ n ớng m ất đ ớng b ớng dài 3.000 m, ch ấ n ấm cách đ ấo Thitu (Th ấ T ấ) c ấa Philippines 14 km. ấá T ấ Ngh ấa đ ấ đ ớng xây đ ớng thành m ất đ ấo nhân t ấo v ấi di ớn tích 76.000 m², và ấá Gaven hi ớn là m ất khu v ấc xây đ ớng nhân t ấo có di ớn tích 136.000 m². Tàu chi ớn BPR Sierra Madre c ấa Philippines, v ấi 8 l ớnh th ớy đ ấnh b ấ Philippines s ớng trên đ ấ, đ ấ đ ớng neo đ ấu t ấi b ấi C ấ M ấy, m ất LTE khác trong EEZ c ấa Philippines. Trung Qu ấc đ ấ c ấ g ớng ng ớn ch ớn v ấc ti ấp t ấ và b ớo đ ớng cho con tàu này, m ất n ấ l ớc nh ớ m đ ấnh b ất đ ớn v ấ đ ớn trú Philippines và giành l ớy th ấc th ấ này. B ớng cách ra phán quy ất r ớng b ấi C ấ M ấy và các th ấc th ấ tranh ch ấp khác là LTE, PCA s ấ lo ấi b ấ s ấc hút c ấa nh ớng th ấc th ấ đ ấi v ấi Trung Qu ấc vì chúng không th ấ đ ấc coi là lãnh th ấ.

Tuy nhiên, PCA có th ấ khi ớn nh ớng ng ới tìm ki ớ m s ấ r ớ ràng h ớn v ấ m ất s ấ v ớn đ ấ ph ấi th ất v ớng. Các th ấ m phán nhi ớu kh ớ n ớng s ấ tránh m ất s ấ v ớn đ ấ gây chú ý và đ ấa ra m ất phán quy ất h ớp. Ch ớng h ớn, phán quy ất nhìn chung có th ấ s ấ tránh bác b ấ th ớng “đ ớng 9 đ ớn”. Cho dù chúng ta có th ấ tr ớng đ ấi m ất phán quy ất tái kh ớng đ ớnh r ớng m ấi yêu sách ph ấi “ph ớ h ớp v ấi UNCLOS và lu ất pháp qu ấc t ấ”, nh ớng ng ớn t ấ này không hoàn toàn t ớn công tr ấc ti ấp “đ ớng 9 đ ớn”. Th ấ nh ất, “đ ớng 9 đ ớn” chính xác phân đ ớnh hay tuyên b ấ ch ấ quy ớn đ ấi v ấi cái gì là đ ấu còn ch ấa r ớ ràng, v ấc này khi ớn PCA không có b ất c ấ cách ti ấp c ớn pháp lý v ớng ch ấc nào đ ấ gi ới quy ất nó. Th ấ hai, “đ ớng 9 đ ớn” dù th ấ nào c ớng b ấ bác b ấ b ấi hàm ý v ấ lãnh h ấi đi kèm v ấi các th ấc th ấ nh ất đ ớnh. Cho dù m ấi con m ất đ ấu chú ý t ấi “đ ớng 9 đ ớn”, các th ấ m phán nhi ớu kh ớ n ớng s ấ t ấp trung vào các v ớn đ ấ hi ớn t ấi (và các th ấc th ấ đ ấ nói ấ trên), tránh ch ấc gi ớn Trung Qu ấc h ớ m ấc c ớn thi ất, và đ ấa ra m ất phán quy ất h ớp nh ớng có nh ất trí.

Các th ấ m phán có th ấ s ấ không đ ấ c ấp t ấi các quy ớn có th ấ có c ấa đ ấo Ba Bình theo ấi ớu 121 c ấa UNCLOS. Trong khi Philippines t ớng nh ớ c đ ớ đ ấo Ba Bình qua nh ớng tuyên b ấ nh ớng hòn đ ấo này l ấi không đ ấc đ ấ c ấp m ất cách c ấ th ấ trong nh ớng lý do kh ới ki ớn c ấa Manila. ấi ớu quan tr ớng là đ ấo Ba Bình c ớng không đ ấc nêu trong quy ất đ ớnh v ấ th ấ m quy ớn xét x ấ c ấa tòa. Do đ ấo Ba Bình là th ấc th ấ l ớn nh ất thu ấc qu ớ đ ấo Tr ớng Sa, có v ấ nh ớ n ớu PCA làm r ớ r ớng th ấc th ấ này là đá và không có quy ớn h ớng m ất EEZ, thì không th ấc th ấ nào khác có th ấ đ ấc h ớng m ất quy ớn nh ớ v ớy. Nh ớng m ấi th ấc th ấ hay ph ớn lãnh th ấ đ ấu khác bi ất, và tiêu chu ớn xem xét li ớu m ất th ấc th ấ là đá hay đ ấo không nh ất thi ất (hay không ch ấ y ớu) đ ấa vào kích th ấc. Không h ớ có án l ấ đ ấi v ấi ấi ớu 121, và ít có kh ớ n ớng

PCA tạo ra một bài kiểm tra pháp lý trong khi vấn đề được một ban trung tài trình nhốt.

Tuy vậy, ngay cả với một phán quyết hạn chế, phán quyết của PCA sẽ trực tiếp đối đầu với nỗ lực chi phối của Trung Quốc trong khu vực. Cho dù Bắc Kinh đã quyết định là họ sẽ, các hiệu ứng theo sau phán quyết này sẽ có sức ảnh hưởng lớn. Thứ nhất, Trung Quốc sẽ mất mặt và chính phủ sẽ phải trình bày tính logic pháp lý để giải thích lập trường của mình trong và ngoài nước. Trung Quốc đã phớt lờ đối với vấn đề kinh bằng việc phớt lờ liên tục, nhưng các học giả và nhà hoạch định chính sách sẽ sớm hơn của nước này đã nhìn ra rằng các tuyên bố chính thức về Biển Đông của chính phủ đang thuyết phục được ai bên ngoài Trung Quốc. Sẽ lúng túng của các học giả và quan chức Trung Quốc tại vô số cuộc họp và hội nghị trong thập kỷ bắt đầu được hiểu rõ qua những tiến triển thông mà người dân Trung Quốc có thể tiếp cận được.

Thứ hai, Trung Quốc đang trải qua một bài học về sức mạnh và tầm quan trọng của luật pháp quốc tế trong kỷ nguyên hiện tại. Quy định pháp lý hay đạo đức bắt nguồn từ luật pháp quốc tế thường bị bỏ qua, và Trung Quốc không có truyền thống về pháp trị mà là đó luật pháp mang tính ràng buộc đối với cả kẻ mạnh lẫn yếu. Phán quyết sẽ không khiến Trung Quốc rút lui các yêu sách chủ quyền hay ngừng hoạt động xây dựng của mình, nhưng nó sẽ thách thức quan điểm của nước này rằng luật pháp là công cụ của kẻ mạnh để kiểm soát kỷ yếu. Cho dù không hiểu quá, luật pháp quốc tế và quy định đạo đức của một trật tự thế giới sẽ tạo nên một rào cản đối với các tham vọng của Trung Quốc.

Thứ ba, vấn đề sẽ khuyến khích các nước còn do dự phớt lờ chi phối của Trung Quốc trên Biển Đông. Các nước như Campuchia, Indonesia và Brunei vẫn dè dặt trong việc chấp nhận Trung Quốc sẽ có lý do hạn chế làm vậy. Sẽ phớt lờ trong nội bộ của Việt Nam, Malaysia, Indonesia và việc chấp nhận Trung Quốc sẽ suy giảm do vấn đề sẽ làm thay đổi những tính toán thiệt hơn của các nước trong việc chấp nhận Trung Quốc thông qua phân xử trung tài.

Thứ tư, động lực pháp lý và chính trị này nhiều khi nước sẽ khiến các nước khác khiếm khuyết các vấn đề chấp nhận Trung Quốc liên quan tới các quy định trên biển theo quy định của UNCLOS, và các tác động sẽ ảnh hưởng không chỉ ở Biển Đông. Cả Việt Nam và Nhật Bản đều đang cân nhắc hình thức phân xử trung tài các tranh chấp biển với Trung Quốc, và có rất ít lý do để không làm vậy nếu Philippines thành công, điều này gần như đã được đảm bảo. Một phán quyết không cho phép bất cứ th

thđ nào đđđc hđđng vùng EEZ và hđn chđ các quyđn đđi vđi mđt lãnh hđi sđ có đnh hđđng tđi các bên tranh chđp khác – cđ thđ là Viđt Nam và Malaysia, vđn đđng chiđm đđng các thđc thđ rđt nhđ. Nhđng giđng nhđ Philippines, cđ hai nđđc này đđu sđ hđu EEZ rđng lđn trên Biđn đđng nhđ vào các quyđn đđđc hđđng tđ vùng đđt liđn và các đđo lđn cđa hđ, chđng hđn EEZ đđđc tđo ra tđ bang Sarawak. Trung Quđc là nđđc duy nhđt phđ thuđc vào các yđu sách quá mđc đđi vđi các đđo đđ khđng đđnh quyđn tài phán đđi vđi các khu vđc trên Biđn đđng. Trung Quđc đđng đđi mđt vđi viđn cđnh mđt lođt vđ kiđn trên Biđn đđng và biđn Hoa đđng mà sđ là mđt quá trình pháp lý kéo dài và gđp lđng túng khi đđi mđt vđi khđng chđ là mđt vđ kiđn đđn lđ. Cách duy nhđt đđ Trung Quđc tránh viđc giđi quyđt tranh chđp mang tính bđt buđc trong các vđ kiđn kiđu này là rút khđi UNCLOS. Chiđc hđp Pandora đđ đđđc mđ ra và Trung Quđc sđ bđđc vào vđ trí khđng đn đđnh, nđi viđc tuân thđ pháp trđ và niđm tin vào sđ am hiđu luđt pháp cđa mđt nđđc yđu hđn thđc sđ giành đđu thđ trđđc mđt nđđc lđn.

James Kraska là Giáo sđ Luđt tđi Trung tâm Nghiên cđu Luđt Quđc tđ Stockton, đđi hđc Hđi chiđn Mđ. Bài viđt đđng trên “ [Maritime Awareness Project](#) ”.

Vđ Hiđn (gt)